JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIAL FENNELLY
30 päivänä tammikuuta 1996 *

Johdanto

1. Tämä asia koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) [1] tulkintaa. Kun tuomiota ei ole annettu vastaajalle tiedoksi, mutta kantaja saa kuitenkin yksipuolisessa menettelyssä (*ex parte*) hyväkseen määräyksen sen täytäntöönpanemiseksi toisessa sopimusvaltiossa, voidaanko tällöin sallia, että kantaja toimittaa tiedoksiannon ja esittää siitä näyttöä vastaajan vireille paneman muutoksenhakumenettelyn aikana?

Tosiseikat sekä sovellettavat oikeussäännöt

2. Vakuutusyhtiö Berufsgenossenschaft der Feinmechanik und Elektrotechnik, joka on kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa muutoksenhakumenettelyssä vastapuolena (jäljempänä vastapuoli), korvasi Roger van der Lindenin omistamalla ajoneuvolla Saksassa aiheutetussa liikenneonnettomuudessa vuonna 1973 loukkaantuneelle henkilölle aiheutuneet sairauskulut. Belgiassa asuva Roger van der Linden on kansallisessa muutoksenhakumenettelyssä valittajana (jäljempänä valittaja). Saksalainen tuomioistuin ratkaisi asian vakuutusyhtiön hyväksi vuonna 1976 antamallaan tuomiolla, jonka mukaisesti vakuutusyhtiö sai periä nämä kulut takaisin van der Lindeniltä. Myöhemmin samana vuonna kyseinen tuomioistuin antoi tuomion, jossa van der Linden velvoitettiin korvaamaan vakuutusyhtiön oikeudenkäyntikulut. Molemmat tuomiot annettiin vastaajan poissa ollessa.

3. Vastapuoli haki heinäkuussa 1980 yksipuolisessa menettelyssä Rechtbank van eerste aanleg te Bruggeltä, joka on yleissopimuksen 32 artiklassa mainittu tuomioistuin, ensimmäisen saksalaisen tuomion täytäntöönpanoa. Lokakuussa 1980 kyseinen tuomioistuin antoi vastapuolen muuttaa hakemustaan tietyiltä osin ja näin se salli muun muassa hakemuksen laajentamisen koskemaan toista, oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta annettua saksalaista tuomiota. Helmikuussa 1982 tuomioistuin antoi vastapuolen hyväksi määräyksen (eksekvatuuri) molempien tuomioiden täytäntöönpanemiseksi. Toukokuussa 1982 valittaja haki Rechtbank van eerste aanleg te Bruggeltä muutosta [2] tähän määräykseen yleissopimuksen 37 artiklan 2 kappaleen nojalla vedoten siihen, että täytöntöönpanohakemuksen

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — Sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä sopimuksella, EYVL 1978 L 304, s. 77.

2 — Toisissa sopimusvaltioissa yksipuolisessa menettelyssä (*ex parte*) annettuun täytäntöönpanomääräykseen haetaan muutosta sen antaneelta tuomioistuimelta kontradiktorisessa menettelyssä (*inter partes*) ja toisissa sopimusvaltioissa ylemmältä oikeusasteelta yleissopimuksen 37 artiklan mukaisesti. Ks. tarkempi esitys jäljempänä.

yhteydessä ei esitetty minkäänlaista näyttöä siitä, että saksalaiset tuomiot olisi annettu hänelle tiedoksi. Vaikuttaa siltä, että valitusta tutkiessaan tämä tuomioistuin asetti määräajan tuomion tiedoksiantoa koskevan näytön esittämistä varten. Valitus hylättiin kesäkuussa 1993 sillä perusteella, että vastapuoli oli antanut saksalaiset tuomiot tiedoksi valittajalle Belgian lain mukaisesti vasta tammikuussa 1987 ja että alkuperäisen hakemuksen puutteellisuus ei enää voinut estää täytäntöönpanomääräyksen vahvistamista. Valittaja haki muutosta tähän päätökseen Hof van cassatielta yleissopimuksen 40 artiklan mukaisesti. Hän väitti, että täytäntöönpanomääräystä ei voitu yleissopimuksen 37 artiklassa tarkoitetussa muutoksenhakumenettelyssä oikaista korjaamalla sitä puutetta, että vastapuoli ei ollut esittänyt tarvittavaa näyttöä alkuperäisen hakemuksensa yhteydessä. Tämän asian vireillepanosta on kulunut erittäin pitkä aika, mutta kansallinen tuomioistuin ei ole esittänyt yhtään suoraa kysymystä sen vuoksi.

4. Yleissopimuksen III osan 2 luku koskee sopimusvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa. Yleissopimuksen 32 artiklassa määritellään kunkin sopimusvaltion osalta tuomioistuin, jolle täytäntöönpanoa koskeva hakemus jätetään. Sen 34 artiklan mukaan täytäntäntöönpanoa koskeva päätös on tehtävä viipymättä varaamatta menettelyn siinä vaiheessa asianosaiselle, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, tilaisuutta tulla kuulluksi hakemuksen johdosta. Yleissopimuksen 37 artiklassa luetellaan eri sopimusvaltioiden tuomioistuimet, joilta haetaan muutosta annetuista täytäntöönpanomääräyksistä. Kuten on jo todettu, kaikissa sopimusvaltioissa muutosta tällaiseen yksipuolisessa menettelyssä (*ex parte*) annettuun päätökseen ei haeta ylemmältä oikeusasteelta.

5. Yleissopimuksen 33 artiklan ensimmäisessä ja kolmannessa kappaleessa todetaan seuraavaa:

"Täytäntöönpanoa pyydetään täytäntöönpanovaltion lain mukaisesti. — — Hakemukseen on liitettävä 46 ja 47 artiklassa tarkoitetut asiakirjat."

6. Yleissopimuksen 46 ja 47 artiklassa luetellaan tiettyjä asiakirjoja, jotka tuomion täytäntöönpanoa pyytävän asianosaisen on esitettävä. Sen 46 artiklassa todetaan seuraavaa:

"Asianosaisen, joka vaatii tuomion tunnustamista tai pyytää sen täytänöönpanoa, on annettava

1. tuomiosta sellainen jäljennös, joka täyttää välttämättömät vaatimukset sen alkuperäisyyden toteamiseksi,

2. jos tuomio on annettu poisjäänyttä asianosaista vastaan, alkuperäisenä tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä asiakirja, josta ilmenee, että haastehakemus tai muu vastaava asiakirja on annettu poisjääneelle asianosaiselle tiedoksi."

Yleissopimuksen 47 artiklassa todetaan seuraavaa:

näiden edellytysten soveltamisessa tietyiltä osin. Siinä todetaan seuraavaa:

"Jollei 46 artiklan 2 kappaleessa ja 47 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuja asiakirjoja ole annettu, tuomioistuin voi asettaa asiakirjojen antamiselle määräajan tai hyväksyä sanotuissa kappaleissa tarkoitettujen asiakirjojen arvoisia muita asiakirjoja tai, jos se pitää asiaa riittävästi selvitettynä, vapauttaa asiakirjan antamisvelvollisuudesta."

"Asianosaisen, joka pyytää täytäntöönpanoa, on lisäksi annettava

Käsiteltävänä oleva tapaus ei kuulu tämän vapauttamismahdollisuuden piiriin. Se koskee yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaleessa edellytetyn, tuomion tiedoksiantoa koskevan näytön esittämisen laiminlyöntiä.

1. asiakirjat, joista ilmenee, että tuomio on täytäntöönpanokelpoinen tuomiovaltion lain mukaan ja että se on annettu tiedoksi, sekä

2. tarvittaessa asiakirja, josta ilmenee, että hakijalle on tuomiovaltiossa myönnetty kokonaan tai osittain maksuton oikeudenkäynti."

8. Hof van cassatie katsoo, että ennakkoratkaisu yleissopimuksen tulkinnasta on tarpeen vireillä olevan valituksen ratkaisemiseksi, joten se on päättänyt esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset yleissopimuksen tulkinnasta 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä pöytäkirja) [3] 1—3 artiklan mukaisesti:

"1) Onko Euroopan talousyhteisön jäsenvaltioiden välisen tuomioistuimen

7. Yleissopimuksen 48 artiklan 1 kappaleessa tuomioistuimille annetaan harkintavaltaa

3 — Tätä pöytäkirjaa ei ole suomennettu. Englanninkielinen versio on julkaistu EYVL:ssä 1978 L 304, s. 50.

toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaletta tulkittava siten, että lainkäyttöviranomainen, jolta täytäntöönpanoa pyydetään, voi määrätä toisessa valtiossa annetun tuomion täytäntöönpantavaksi ainoastaan sillä edellytyksellä, että 47 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu asiakirja ja erityisesti tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö esitetään joko samanaikaisesti täytäntöönpanohakemuksen kanssa tai ennen hakemusasian ratkaisua?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kielteisesti, [4] onko yleissopimuksen 47 artiklaa tulkittava siten, että kansallisen lain säännöksistä riippumatta asiakirjan esittämisvelvollisuutta ei noudateta, jos tuomio annetaan tiedoksi vasta täytäntöönpanohakemuksen jättämisen jälkeen ja jos tiedoksiannosta tehty asiakirja on laadittu ja esitetty vasta sen jälkeen, kun lainkäyttöviranomainen, jolta täytäntöönpanoa pyydetään, on ratkaissut hakemusasian, ja asianosainen, jota vastaan täytäntöönpanoa pyydetäänn, on hakenut muutosta?"

4 — Kuten jäljempänä todetaan, on vaikea antaa yksinkertainen myönteinen tai kielteinen vastaus ensimmäiseen kysymykseen, koska suuri osa kirjallisissa huomautuksissa esitetyistä väitteistä koskee sitä, soveltuuko jokin ensimmäisessä kysymyksessä määritellyistä edellytyksistä, eli onko tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö esitettävä yhdessä täytäntöönpanohakemuksen kanssa vai voidaanko se esittää missä tahansa vaiheessa ennen kuin hakemus ratkaistaan.

Kirjalliset huomautukset

9. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Hof van cassatiessa vireillä olevan asian asianosaiset, Saksan ja Itävallan hallitukset sekä komissio. Pöytäkirjan 5 artiklan sekä työjärjestyksen 44 a artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt asianosaisten *suostumuksella jättää suullisen käsittelyn* pitämättä.

10. Valittajan mukaan ensimmäiseen kysymykseen on vastattava myöntävästi (eli tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö on vaadittava esitettäväksi yhdessä täytäntöönpanohakemuksen kanssa) ja toiseen kysymykseen on myös vastattava myöntävästi. Koska tuomion täytyy olla täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on annettu, ennen kuin se voidaan panna täytäntöön missään muussa valtiossa, ja valittaja katsoo, että täytäntöönpanokelpoisuutta koskevan näytön on sisällyttävä samaan asiakirjaan kuin tuomion tiedoksiantoa koskevan näytön, hänen mielestään tätä asiakirjaa ei voida esittää ensimmäistä kertaa vasta muutoksenhakuvaiheessa. Vaikka yleissopimuksen tarkoituksena on vähentää muotovaatimuksia, 48 artiklan mukainen mahdollisuus vapauttaa tietyn asiakirjanäytön esittämisvelvollisuudesta on implisiittisesti suljettu pois niiden asiakirjojen osalta, joita ei ole nimenomaisesti mainittu tässä artiklassa. Yleissopimusta koskevaan Jenardin raporttiin [5] vedoten valittaja väittää, että kansallinen tuomioistuin voi kieltäytyä käsittelemästä täytäntöönpanohakemusta, johon ei ole liitetty kyseistä asiakirjaa. Raportin mukaan tiedoksiantoa koskevan vaatimuksen tarkoituksena on kannustaa tuomiosta johtuvien

5 — EYVL 1979 C 59, s. 1, ks. erityisesti s. 50.

velvoitteiden vapaaehtoiseen täyttämiseen. [6] Valittaja väittää, ettei hänelle ollut annettu tätä mahdollisuutta, koska tuomio annettiin tiedoksi niin myöhään eli vasta sen jälkeen, kun hän oli valittanut häntä vastaan annetusta täytäntöönpanomääräyksestä, mutta valittaja ei selvitä, että hänelle olisi aiheutunut jonkinlaista vahinkoa tämän vuoksi.

11. Vastapuoli vetoaa muotovaatimusten vähentämistä ja tuomioiden "vapaan liikkuvuuden" [7] edistämistä koskeviin yleissopimuksen tavoitteisiin ja väittää, että täytäntöönpanohakemusta ei voida jättää tutkimatta pelkästään liiteasiakirjojen puuttumisen vuoksi. Se viittaa Jenardin raporttiin, jonka mukaan "täytäntöönpanosta ei voida kieltäytyä, mutta tuomioistuin voi lykätä asian käsittelyä ja antaa hakijalle mahdollisuuden esittää asiakirjat". [8] Yleissopimuksen 48 artiklassa puolestaan lievennetään näitä vaatimuksia antamalla kansalliselle tuomioistuimelle mahdollisuus hyväksyä 46 artiklan 2 kappaleessa ja 47 artiklan 2 kappaleessa mainittuja asiakirjoja vastaavia asiakirjoja tai vapauttaa asianosaiset kokonaan asiakirjojen esittämisvelvollisuudesta. Tuomion tiedoksiannon tarkoituksena on antaa asianosaiselle, jota vastaan se on annettu, aikaa täyttää vapaaehtoisesti tuomiosta johtuvat velvoitteet, jolloin täytäntöönpanomenettely ei enää oli tarpeen. Valittajalla on ollut runsaasti aikaa tätä varten, vaikka tiedoksianto tapahtui vasta muutoksenhakumenettelyn aikana. Valittajan väitteen ainoa tarkoitus on siis täytäntöönpanon estäminen.

12. Saksan hallituksen mukaan ensimmäiseen kysymykseen on vastattava myönteisesti (eli tiedoksiantoa koskeva näyttö on vaadittava esitettäväksi viimeistään ensimmäisen oikeusasteen ratkaisuun mennessä) ja toiseen kysymykseen kielteisesti. Vaikka täytäntöönpanomääräystä ei saisi antaa yksipuolisessa menettelyssä vaatimatta näyttöä täytäntöönpantavan tuomion tiedoksiannosta, on yleissopimuksen tavoitteiden mukaista sallia tilanteen korjaaminen vielä tämän menettelyvaiheen jälkeen, jos se on kansallisen lain mukaan mahdollista. Yleissopimusta ei Saksan hallituksen mukaan pitäisi tulkita siten, että täytäntöönpano vaikeutuu, joten 48 artiklaa ei pitäisi tulkita sillä tavoin, ettei muista kuin sen soveltamisalaan kuuluvista edellytyksistä voitaisi joustaa. Jos täytäntöönpanon hakija ei pysty esittämään yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaleessa mainittuja asiakirjoja edes sen jälkeen, kun häntä on siihen kehotettu, täytäntöönpanohakemus olisi Saksan hallituksen mukaan siinä tapauksessa hylättävä. Hakijan ei kuitenkaan Saksan hallituksen mielestä pitäisi joutua muutoksenhakuvaiheessa epäedulliseen asemaan sen vuoksi, ettei tuomioistuin ole kehottanut häntä yksipuolisessa menettelyvaiheessa esittämään mainittuja asiakirjoja. Vaatimus olisi suhteettoman muodollinen, jos sillä evättäisiin hakijalta mahdollisuus esittää nämä asiakirjat muutoksenhakuvaiheessa, koska hakija voisi muutenkin yksinkertaisesti vain tehdä uuden täytäntöönpanohakemuksen.

13. Myös Itävallan hallituksen mukaan ensimmäiseen kysymykseen olisi vastattava myöntävästi (eli tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö on vaadittava esitettäväksi yhdessä täytäntöönpanohakemuksen kanssa), mutta sen mielestä toiseen kysymykseen ei ole tarvetta vastata. Sen mielestä yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaleen sanamuodon mukainen tulkinta edellyttää, että tiedoksiantoa koskeva näyttö on täytäntöönpanohakemusta jätettäessä liitteenä. Itävallan hallituksen mukaan ei ole mitään syytä erottaa toisistaan tätä vaatimusta ja sitä, että täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva näyttö on esitettävä heti menettelyn alussa.

6 — Jenardin raportti, s. 55.
7 — Jenardin raportti, s. 42.
8 — Jenardin raportti, s. 50.

14. Komission mukaan ensimmäiseen kysymykseen on vastattava myönteisesti (eli tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö on vaadittava esitettäväksi viimeistään enimmäisen oikeusasteen ratkaisuun mennessä), mutta toiseen kysymykseen pitäisi vastata kielteisesti. Se vetoaa kahteen yleissopimuksen tavoitteeseen, jotka yhteisöjen tuomioistuimen antaman määritelmän mukaan ovat tuomioiden vapaata liikkuvuutta edistävä joustava ja nopea täytäntöönpanomenettely sekä puolustuksen oikeuksien merkittävyys. Puolustuksen etuja pyritään suojelemaan voimakkaasti menettelyn alkuvaiheessa ennen ratkaisun tekemistä, jotta myöhemmässä vaiheessa täytäntöönpanoon liittyviä vaikeuksia voitaisiin vähentää. Yleissopimuksella ei myöskään luoda täydellistä täytäntöönpanojärjestelmää, vaan yleissopimuksessa asetettuja vähimmäisvaatimuksia täydennetään esimerkiksi kansallisilla menettelysäännöillä. Komission mielestä yleissopimuksen 48 artiklassa ei implisiittisesti rajoiteta sallivien kansallisten säännösten soveltamista sellaisiin näyttövaatimuksiin, jotka eivät kuulu tämän artiklan soveltamisalaan, kunhan yleissopimuksen tavoitteita muutoin kunnioitetaan. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa sekä menettelyn joustavuus että puolustuksen edut on turvattu, jos vastaajalla on ollut mahdollisuus vapaaehtoisesti täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet. Kun tuomari asettaa yksipuolisessa menettelyvaiheessa määräajan täytäntöönpanohakemuksesta puuttuvien asiakirjojen esittämistä varten, puolustuksen edut on täysin turvattu, jos tiedoksiannon jälkeen tuomiosta johtuvien velvoitteiden vapaaehtoista täyttämistä varten on varattu kohtuullinen aika. Koska uusi täytäntöönpanohakemus voidaan esittää siinä tapauksessa, että ensimmäinen hakemus hylätään, on parempi sallia hakemuksen muuttaminen kuin pakottaa aloittamaan uudelleen koko menettelyn.

Käsittely

15. Olen pääasiallisesti samaa mieltä niistä perusteluista ja vastausehdotuksista, jotka vastapuoli, Saksan hallitus ja komissio ovat esittäneet Hof van cassatien kahteen kysymykseen. Mielestäni tiedoksiantoa koskeva näyttö pitäisi esittää yksipuolisen täytäntöönpanomenettelyn loppuun mennessä. Kansallisissa säännöksissä voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa sallia laiminlyönnin korjaaminen tämän jälkeen. Jäljempänä asiaa on käsitelty ensin täytäntöönpanomenettelyn yksipuolisen vaiheen osalta, jota Hof van cassatien ensimmäinen kysymys koskee. Tämän jälkeen pohditaan asianmukaista vastausta toiseen kysymykseen, joka koskee mahdollisuutta täydentää täytäntöönpanohakemusta muutoksenhakuvaiheessa tai menettelyn kontradiktorisessa vaiheessa.

i) *Menettelyn yksipuolinen vaihe*

16. Mielestäni on selvää, että tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö pitää yleensä liittää tuomion täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen. Sen lisäksi, että tämä soveltuu yhteen yleissopimuksen 33 artiklan kolmannen kappaleen sanamuodon kanssa, se on myös täytäntöönpanoa hakevan asianosaisen edun mukaista, koska tällä tavalla voidaan vähentää pyydetyn päätöksen tekemiseen kuluvaa aikaa. Tällä tavalla varmistetaan myös se, että vastaajalla on mahdollisuus täyttää siitä johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti. Jollei hän tee niin, hänen on varauduttava siihen, että kantaja hakee tuomion täytäntöönpanoa. Jos tiedoksiantoa koskevaa edellytystä ei jostain syystä ole tässä vaiheessa vielä täytetty, se ei välttämättä johda täytäntöönpanohakemuksen hylkäämiseen.

17. Yleissopimuksen 33 artiklassa edellytetään, että 46 ja 47 artiklassa mainitut asiakirjat liitetään täytäntöönpanohakemukseen. Tämä on käytännön ohje, joka auttaa tuomioistuinta sen arvioidessa täytäntöönpanomääräystä varten tarvittavaa näyttöä. Yleissopimuksen 33 artiklan ensimmäisessä kappaleessa todetaan kuitenkin, että hakemusmenettelyyn sovelletaan sen valtion lakia, jossa täytäntöönpanoa haetaan. Yleissopimuksen 33 artiklan ei voida katsoa estävän sitä, että hakemukseen täytäntöönpanovaltion lain mukaisesti liitetään asiakirjoja kesken menettelyn, ellei yleissopimuksen muita vaatimuksia tällä tavoin laiminlyödä. Itse asiassa voidaan mennä pidemmällekin ja todeta, että 33 artiklan mukainen määräys asiakirjojen liittämisestä hakemukseen menettelyn alussa on — common law -käsitettä käyttääkseni — ainoastaan ohjeluontoinen eikä pakottava, eikä se siten vaikuta hakemuksen pätevyyteen.

18. Todellinen ongelma koskee sitä, onko näyttöä esitettävä ja missä vaiheessa se on tehtävä. Ajankohta, johon mennessä yleissopimuksen 46 ja 47 artiklassa mainitut asiakirjat on yksipuolisessa menettelyssä viimeistään esitettävä, saattaa vaihdella näiden asiakirjojen sisällön ja tarkoituksen mukaan. Tätä seikkaa on osittain käsitelty 48 artiklassa, jossa tuomioistuimelle annetaan kolme vaihtoehtoista toimintatapaa siinä tapauksessa, ettei yleissopimuksen 46 artiklan 2 kappaleessa ja 47 artiklan 2 kappaleessa mainittuja asiakirjoja ole esitetty: 1) se voi asettaa määräajan niiden esittämistä varten, 2) se voi hyväksyä muita vastaavanlaisia asiakirjoja, tai 3) jos se katsoo, että asia on riittävän selvä, se voi vapauttaa kokonaan asianosaisen tästä velvollisuudesta. Määräyksessä ei kuitenkaan mielestäni tyhjentävästi määritellä kansallisen tuomioistuimen prosessuaalista harkintavaltaa etenkään niiden asiakirjojen osalta, joita tämä määräys ei kata (esim. tuomion tiedoksiantoa koskeva näyttö). Tämä ilmenee selvästi määräyksestä, jota voitaisiin nykyisin luonnehtia yleissopimuksen 33 artiklan prosessuaaliseksi toissijaisuudeksi. Yleissopimuksen 48 artiklan on katsottava täsmentävän tätä toissijaisuusperiaatetta, koska sen mukaan sovellettavissa kansallisissa menettelysäännöissä tuomioistuimelle on annettava tietty liikkumavara, jota se voi käyttää harkintansa mukaan. Koska 48 artikla on erityismääräys, sen ei voida tulkita rajoittavan millään muulla tavalla sitä yleistä periaatetta, jonka mukaan täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan yleissopimuksen olennaisten vaatimusten mukaisia kansallisia menettelysääntöjä, siitä riippumatta, kuinka joustavia tai ehdottomia ne ovat.

19. Väitteet, joiden mukaan tuomion täytäntöönpanokelpoisuutta ja tiedoksiantoa koskevan näytön pitäisi sisältyä samaan asiakirjaan, eivät ole vakuuttavia. Ei myöskään voida ajatella, että toista koskevan näytön esittämisen ajankohta määräytyisi sen mukaan, milloin toista koskeva näyttö on esitettävä. Täytäntöönpanokelpoisuuden osalta yhtä kieliversiota lukuun ottamatta yleissopimuksen kieliversioiden mukaan kysymys voi olla useista asiakirjoista. [9] Vaikka tekstissä käytettäisiin yksikköä, olisi erittäin muotosidonnaista ja yleissopimuksen järjestelmän kannalta tarpeetonta vaatia, että sekä tuomion täytäntöönpanokelpoisuutta että tiedoksiantoa koskevien todisteiden on sisällyttävä samaan asiakirjaan. Tiedoksiannon osalta ajankohta, johon mennessä asiakirja on esitettävä, määräytyy sen mukaan,

9 — Yleissopimuksen tanskankielisessä käännöksessä 47 artiklan 1 kohdassa käytetään yksikköä: *et dokument*. Englannin-, irlannin- ja saksankielisissä versioissa on käytetty monikkoa: *documents*, *doiciméid* ja *die Urkunden*. Muissa kieliversioissa käytetään sanamuotoa, joka voi käsittää yhden tai useita asiakirjoja: *tout document* (ranska); *enig document* (hollanti); *qualsiasi documento* (italia); *cualquier documento* (espanja); *qualquer documento* (portugali), kreikka, χάθε έγγραφο.

mikä tarkoitus asiakirjalla on täytäntöönpanomenettelyssä. On tarpeetonta ottaa kantaa siihen, voidaanko silloin, kun tuomion täytäntöönpanokelpoisuudesta ei ole esitetty näyttöä hakemuksen jättämisajankohtana, tämä puute myöhemmin korjata, tai että voidaanko täytäntöönpanomenettelyä jatkaa sen jälkeen, kun hakijalle on asetettu määräaika tiedoksiantoa varten ja vastapuolelle on annettu aikaa tuomiosta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi, kun kyse on sellaisesta tuomiosta, joka on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi menettelyn aloittamisen jälkeen. [10] Pidän kuitenkin selvänä, että täytäntöönpanokelpoisuudesta esitetty näyttö on täytäntöönpanon ennakkoedellytys, ja se eroaa luonteeltaan ja tarkoitukseltaan tiedoksiantoa koskevasta näytöstä. Täytäntöönpanokelpoisuus siinä sopimusvaltiossa, jossa tuomio on annettu, on, kuten yleissopimuksen 31 artiklasta ilmenee, ehdoton edellytys (*condition sine qua non*) tuomion täytäntöönpanon pyytämiselle, erotuksena tuomion tunnustamisesta. [11] Täytäntöönpanopyyntöä edeltävää tuomion tiedoksiantoa koskevalla näytöllä on rajoitetumpi tarkoitus; sillä pyritään varmistamaan, että sillä, jota vastaan tuomio on annettu, on ollut mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti. [12]

20. Kirjallisissa huomautuksissa viitattiin eri yhteyksissä Jenardin raportin erääseen kohtaan. Tämä kohta kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti:

"Komitean mielestä täytäntöönpanohakemusta ei pidä hylätä sillä perusteella, ettei täytäntöönpanon hakija esitä edellytettyjä asiakirjoja, vaan tuomioistuin voi lykätä asian käsittelyä ja asettaa hakijalle määräajan asiakirjojen esittämistä varten. Jos esitetyt asiakirjat ovat puutteellisia, eikä tuomioistuin saa asiasta riittävää selvitystä, se voi jättää hakemuksen tutkimatta." [13]

21. Edellä lainatusta raportin kohdasta käy ilmi, että yleissopimuksen mukaan muista kuin 48 artiklassa mainituista täytäntöönpanohakemusta koskevista edellytyksistä voidaan ainakin jossain määrin joustaa. [14] Kuten edellä on jo todettu, tuomioistuin ei loukkaa yleissopimuksessa taattuja eri intressejä pelkästään sillä, että se antaa kantajalle mahdollisuuden oikaista hakemustaan yksipuolisen menettelyn aikana. Tuomioistuimen on kuitenkin (yleisen edun lisäksi) otettava huomioon etu, jonka vastaaja saa siitä, että hän voi välttää täytäntöönpanomenettelyn täyttämällä vapaaehtoisesti tuomiosta johtuvat velvoitteet. Jenardin raportin mukaan yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaleessa määrätyn

10 — Näiden kahden vaihtoehdon tarkoituksena on korostaa eroa niiden tilanteiden välillä, että jokin seikka on ilmennyt myöhään tai että jo aikaisemmin ilmennyttä seikkaa koskeva näyttö esitetään myöhässä.

11 — Yleissopimuksen 26 artikla.

12 — Jenardin raportti, s. 55. S. O'Malley ja A. Layton ovat ehdottaneet (*European Civil Practice*, London, 1989, s. 803), että tiedoksiantoa ei pitäisi käsitellä erillisenä ja pakottavana yleissopimuksen aineellisena edellytyksenä silloin, kun tiedoksianto ei ole kyseisen tuomion täytäntöönpanokelpoisuuden välttämätön edellytys siinä valtiossa, jossa se on annettu. He väittävät, että muussa tapauksessa yleissopimuksella estettäisiin täytäntöönpano muissa sopimusvaltioissa silloin, kun sitä ole annettu tiedoksi tuomiovaltiossa. Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä aineistosta ei millään tavalla käy ilmi, että tässä tapauksessa kysymyksessä olevat tuomiot olisivat Saksassa täytäntöönpanokelpoisia ilman tiedoksiantoa. Haluaisin kuitenkin ilmaista eriävän mielipiteeni tästä näkemyksestä. Yleissopimuksessa vahvistetaan *tuomioiden täytäntöönpanoa koskevat yhteiset edellytykset*, joiden tarkoitus on muun muassa suojella puolustuksen oikeuksia. Jenardin raportissa korostetulla tarpeella turvata vastaajan mahdollisuus tuomiosta johtuvien velvoitteiden vapaaehtoiseen täyttämiseen voidaan perustella tiedoksiannon pakollisuusvaatimus, vaikka tiedoksianto ei olisikaan välttämätöntä tuomioiden täytäntöönpanemiseksi kotimaassa.

13 — Jenardin raportti, s. 50.

14 — Tämän ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä on tarpeetonta tutkia, *edellytetäänkö* yleissopimuksessa oikeastaan joustavuutta silloin, kun asiakirjat esitetään myöhässä, vaikka kansalliset säännökset olisivat suhteellisen tiukat. Asiassa 178/83, Firma P v. Firma K, 12.7.1984 annetun tuomion (Kok. 1984, s. 3033) perusteella vaikuttaa siltä, ettei tätä edellytettäisi.

näyttövaatimuksen perustana on juuri tämä etu. [15]

22. Edellä lainattu Jenardin raportin kohta osoittaa myös, että tuomioistuimen joustavuudella hakijaan nähden on rajansa. Jos hakija ei pysty liittämään täytäntöönpanohakemukseen asiaan kuuluvaa näyttöä sen jälkeen, kun tuomion tiedoksiantoa varten on annettu lisäaikaa, hakemusta ei pitäisi hyväksyä. Koska asianosainen, jota vastaa tuomio on annettu, ei ole edustettuna, tuomioistuimen asiana on varmistaa, ettei häntä vastaan anneta määräystä sellaisen tuomion täytäntöönpanemiseksi, jota hän olisi saattanut noudattaa ilman pakkokeinoja. Hakijan pitäisi vastata hakemuksen hylkäämisestä aiheutuvista taloudellisista ja muista seurauksista.

23. Tähän saakka puolustamaani kantaa voidaan vielä lujittaa yleissopimuksen yleisillä tavoitteilla ja samankaltaisia asioita koskevalla yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöllä. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että "yleissopimuksen tarkoituksena on helpottaa tuomioiden vapaata liikkumista yksinkertaisella ja nopealla menettelyllä siinä sopimusvaltiossa, jossa täytäntöönpanoa haetaan". [16] Tähän tavoitteeseen pyritään erityisesti poistamalla liiallinen muotosidonnaisuus. [17] Yhteisöjen tuomioistuin on myös ottanut puolustuksen oikeuksien suojaamisen huomioon ja korostanut, että yleissopimuksen järjestelmässä tämä suoja on tehokkaimmillaan siinä tuomioistuinmenettelyssä, jossa alkuperäinen tuomio annetaan. [18] Silloin kun on kyse tuomiosta, jota ei voida riitauttaa aineellisilla eikä prosessuaalisilla perusteilla, täytäntöönpanohakemusta käsittelevän tuomioistuimen pitäisi sallia hakemuksessa olevien virheiden tai puutteiden korjaaminen, kun pidetään mielessä yksinkertaisen ja nopean täytäntöönpanon tavoite. Tämä ei millään tavalla loukkaa puolustuksen oikeuksia. Kansallinen tuomioistuin voi kansallisten säännösten mukaisesti pitää huolen siitä, että hakija vastaa mahdollisista tarpeettomista kuluista ja että vastaajalle annetaan riittävästi aikaa tuomiosta johtuvien velvoitteiden vapaaehtoisesti täyttämistä varten sen jälkeen, kun tuomio on annettu hänelle tiedoksi (näin siis käsiteltävän kaltaisissa tapauksissa, kun kyseisen tuomion tiedoksianto on ilmeisesti laiminlyöty).

24. Asiassa Carron vastaan Saksa annetussa tuomiossa [19] yhteisöjen tuomioistuin antoi ennakkoratkaisun kahden tässä yhteydessä merkityksellisen seikan osalta. [20] Mainitussa tapauksessa täytäntöönpanon hakija ei ollut täyttänyt yleissopimuksen 33 artiklan toisessa kappaleessa määrättyä edellytystä, jonka mukaan hakijan on ilmoitettava prosessiosoite sen tuomioistuimen tuomiopiirissä, jolta täytäntöönpanoa haetaan. Yhteisöjen tuomioistuin totesi 33 artiklasta käyvän selvästi ilmi, että "täytäntöönpanohakemusta koskevaan menettelyyn sovelletaan kokonaisuudessaan täytäntöönpanovaltion lakia". [21]

15 — Jenardin raportti, s. 55.

16 — Asia C-183/90, Van Dalfsen ym., tuomio 4.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4743, 21 kohta).

17 — Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 220 artiklassa on mainittu "tuomioistuinten päätösten ja välitystuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpanoon sovellettujen menettelyjen yksinkertaistaminen"; tähän pyrkimykseen on viitattu yleissopimuksen johdanto-osassa.

18 — Asia 166/80, Klomps v. Michel, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1593, 7 kohta); ks. myös asia 125/79, Denilauler, tuomio 21.5.1980 (Kok. 1980, s. 1553) ja asia C-123/91 Minalmet, tuomio 12.11.1992 (Kok. 1992, s. I-5661).

19 — Asia 198/85, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2437).

20 — Asiassa Carron annetun tuomion osalta toista seikkaa käsitellään jäljempänä *inter partes* menettelyä koskevassa osassa.

21 — Tuomion 10 kohta.

25. Asiassa Carron annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi lisäksi, että "(yleissopimuksen 33 artiklassa) asetettu velvollisuus osoittaa prosessiosoite on täytettävä täytäntöönpanovaltion lain säännösten mukaisesti, ja jollei tässä laissa ole säännöksiä ajankohdasta, jolloin tämä muotovaatimus pitää täyttää, se on tehtävä viimeistään silloin, kun täytäntöönpanomääräys annetaan tiedoksi". Kuten aiemmin on todettu, ajankohta, johon mennessä menettelylliset edellytykset on täytettävä yksipuolisessa menettelyssä, vaihtelee kyseisen edellytyksen tarkoituksen mukaan. Muutoksenhakumenettelyssä prosessiosoite tarvitaan selvästikin vasta silloin, kun asianosainen, jota vastaan täytäntöönpanomääräys on annettu, on saanut tiedon siitä. Yleissopimuksen mukaan ennen tällaisen määräyksen antamista on esitettävä näyttöä siitä, että tuomio on annettu tiedoksi ja että vastaajalla on ollut mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti. Tätä poikkeavaa edellytystä lukuun ottamatta asiassa Carron annetussa tuomiossa esitetty periaate, jonka mukaan kansallisia menettelysääntöjä sovelletaan kaikkiin täytäntöönpanohakemusta koskeviin seikkoihin, soveltuu myös tähän tapaukseen.

26. Tämän osan päätteeksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Hof van cassatien ensimmäiseen kysymykseen seuraavasti:

Yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tuomioistuin, jossa täytäntöönpanoa haetaan, voi määrätä toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpantavaksi ainoastaan, jos tuomion tiedoksiannosta esitetään myös näyttöä. Kansallisten menettelysääntöjen perusteella tällainen näyttö voidaan hyväksyä milloin tahansa ennen hakemuksen johdosta tehtävää päätöstä, edellyttäen, että vastaanottajalla on tiedoksiannon jälkeen ollut asianmukainen mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti ja että hakija vastaa mahdollisesta tarpeettomasta oikeudenkäynnistä aiheutuneista kuluista.

ii) *Kontradiktorinen menettely*

27. Toinen Hof van cassatien yhteisöjen tuomioistuimelle esittämä kysymys liittyy läheisemmin käsiteltävänä olevaan tapaukseen, jossa ensimmäiseen kysymykseen antamassani vastauksessa esittämiäni menettelyvaatimuksia ei ollut täysin täytetty yksipuolisen täytäntöönpanohakemuksen yhteydessä. Voidaanko tällainen virhe korjata? Mielestäni se voidaan korjata, edellyttäen, kuten edellä, että tämä sallitaan kansallisissa menettelysäännöissä ja että yleissopimuksen määräyksiä ja tavoitteita noudatetaan. Sellainen tulkinta yleissopimuksesta, joka edellyttäisi liian muodollista erottelua kontradiktoristen ja yksipuolisten menettelyvaiheiden välillä tässä suhteessa olisi yleissopimuksen vaatimukset muutoin täyttävien tuomioiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän yleisen intressin vastainen. Edellyttäen, että asianosainen, jota vastaan tuomio on annettu, ei joudu heikompaan asemaan sen vuoksi, että täytäntöönpanohakemusta yritetään korjata muutoksenhakumenettelyn aikana,[22] mikään yleissopimuksen määräys ei estä sellaisten

22 — Vaikka täytäntöönpanomääräykseen tavallisesti liittyy mahdollisuus käyttää 39 artiklan nojalla suojatoimenpiteitä, en ota tässä kantaa siihen, voitaisiinko näitä toimenpiteitä käyttää siinä tapauksessa, että täytäntöönpanomääräys on annettu, vaikka kyseistä tuomiota ei sitä ennen ole annettu vastaanottajalle tiedoksi.

kansallisten säännösten soveltamista, joissa sallitaan tällainen korjaaminen.

28. Kaksi yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota helpottavat tämän kysymyksen ratkaisemista. Asiassa Carron annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "prosessiosoitteen osoittamista koskevien menettelysääntöjen rikkomisesta aiheutuvat seuraukset määräytyvät yleissopimuksen 33 artiklan perusteella täytäntöönpanovaltion lain mukaan, edellyttäen, että yleissopimuksen tavoitteita kunnioitetaan".

29. Asiassa Lancray annetussa tuomiossa [23] yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohtaa siten, että tuomiota ei pidä tunnustaa, jos se on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta ei ole annettu asianmukaisesti vastaajalle tiedoksi riittävän ajoissa, jotta tämä olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että 27 artiklan 2 kohdan on "tulkittava tarkoittavan, että puutteellisen tiedoksiannon korjaamista koskeviin kysymyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jossa tuomio annettiin". Tästä syystä kantajalle voidaan antaa mahdollisuus korjata puutteellisuus (tässä tapauksessa haastehakemuksen käännöksen tiedoksiannon laiminlyönti) myös ensimmäisen, tuomion antamista edeltävän vaiheen aikana, jolloin, kuten on jo todettu, puolustuksen oikeuksien suojaamisella on olennaisempi merkitys.

23 — Asia C-305/88, Lancray, tuomio 3.7.1990 (Kok. 1990, s. I-2725).

30. Kansallisten menettelysääntöjen, joiden mukaan hakija voi 37 artiklan mukaisesssa muutoksenhakumenettelyssä korjata täytäntöönpanohakemustaan, pitäisi analogisesti olla yleissopimuksen mukaisia, edellyttäen, ettei puolustuksen oikeuksia siten heikennetä. [24] En usko, että hakemuksen korjaamisen salliminen tässä vaiheessa lisäisi hakijan välinpitämättömyyttä menettelysääntöjen noudattamisessa tai johtaisi siihen, että tuomioistuin ei riittävästi ottaisi huomioon poisjääneen asianosaisen suojaa yksipuolisessa menettelyssä. Ensin mainitun väitteen osalta voidaan katsoa, että välinpitämättömyydellään hakija todennäköisesti lisää vain omia oikeudenkäyntikulujaan. Toisen väitteen osalta on todettava, että koska sopimusvaltion menettelysäännöissä sallitaan hakemusten tai kirjelmien täydentäminen muutoksenhakuvaiheessa, ei ole syytä pelätä tuomioistuimen valppauden puutetta. Yhteisöjen tuomioistuimelle ei voida esittää tulkintakysymyksiä yksipuolisessa menettelyvaiheessa. [25] Tulkintakysymys voidaan esittää ensimmäisen kerran vasta muutoksenhakuvaiheessa, mikä viittaa siihen, että 37 artiklan mukaisesti muutoksenhakuasiaa käsittelevä sopimusvaltion tuomioistuin voi pyytää ohjausta siihen, minkälaista menettelyä vireillä olevassa oikeudenkäynnissä on noudatettava. Tämä ei kuitenkaan sovellu sellaiseen muutoksenhakuun, josta Hof van cassatien tapauksessa on kysymys ja joka 41 artiklan mukaan rajoittuu oikeuskysymyksiin. [26]

24 — Sen valtion, jossa täytäntöönpanoa haetaan, menettelysääntöjen soveltamisella vältetään yksi niistä perusteista, joiden vuoksi asiassa Lancray annettua tuomiota on arvosteltu, koska siinä täytäntöönpanomääräyksestä päättävä tuomioistuin velvoitettiin soveltamaan toisen valtion eli tuomiovaltion menettelysääntöjä. Ks. G. Hogan. Procedure and Practice and the Judgments Convention, *Irish Journal of European Law* 1992, Vol. 1, s. 82 ja 90.

25 — Yksipuolisen hakemuksen käsittelevä tuomioistuin ei kuulu niihin tuomioistuimiin, jotka voivat pöytäkirjan 2 artiklan mukaan pyytää ennakkoratkaisua yhteisöjen tuomioistuimelta.

26 — On sanomattakin selvää, että yleissopimuksen 41 artiklan mukaisesti muutoksenhakuasioita käsittelevillä tuomioistuimilla on oikeus esittää sellaisia ennakkoratkaisukysymyksiä, joista tässä tapauksessa on kyse ja jotka koskevat alemman oikeusasteen menettelyn laillisuutta.

31. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Hof van cassatien esittämään toiseen kysymykseen seuraavasti:

Yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tuomioistuin, jolta haetaan muutosta toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanomääräyksestä sillä perusteella, että määräys oli annettu vaatimatta näyttöä tuomion tiedoksiannosta, voi vahvistaa määräyksen ainoastaan, jos tiedoksiannosta esitetään näyttöä, ja kansallisissa menettelysääntöjen mukaan näyttö voidaan esittää muutoksenhakuvaiheessa, ja edellyttäen, että asianosaisella, jota vastaan tuomio on annettu, on ollut asianmukainen mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti tiedoksiannon jälkeen, ja että hakija vastaa mahdollisesta tarpeettomasta oikeudenkäynnistä, ja että asianosaiselle, jota vastaan tuomio on annettu, ei muutoin aiheudu vahinkoa siitä, että täytäntöönpanohakemusta täydennetään muutoksenhakuvaiheessa.

Ratkaisuehdotus

32. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Hof van cassatien esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tuomioistuin, jossa täytäntöönpanoa haetaan, voi määrätä toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpantavaksi ainoastaan, jos tuomion tiedoksiannosta esitetään myös näyttöä. Kansallisten menettelysääntöjen perusteella tällainen näyttö voidaan hyväksyä milloin tahansa ennen hakemuksen johdosta tehtävää päätöstä, edellyttäen, että vastaanottajalla on tiedoksiannon jälkeen ollut asianmukainen mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti ja että hakija vastaa mahdollisesta tarpeettomasta oikeudenkäynnistä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

2) Yleissopimuksen 47 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tuomioistuin, jolta haetaan muutosta toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanomääräyksestä sillä perusteella, että määräys oli annettu vaatimatta näyttöä tuomion tiedoksiannosta, voi vahvistaa määräyksen ainoastaan, jos tiedoksiannosta esitetään näyttöä, ja kansallisten menettelysääntöjen mukaan näyttö voidaan esittää muutoksenhakuvaiheessa, edellyttäen, että asianosaisella, jota vastaan tuomio on annettu, on ollut asianmukainen mahdollisuus täyttää tuomiosta johtuvat velvoitteet vapaaehtoisesti tiedoksiannon jälkeen, ja että hakija vastaa mahdollisesta tarpeettomasta oikeudenkäynnistä, ja että asianosaiselle, jota vastaan tuomio on annettu, ei muutoin aiheudu vahinkoa siitä, että täytäntöönpanohakemusta täydennetään muutoksenhakuvaiheessa.